

"Europa ha perdut el cor"

Manu Chao (París, 1962), cantant i líder del grup de rock Mano Negra. Encarna les característiques que han convertit la banda en un fenomen d'impacte mundial: mestissatge, un crit trencat a la solidaritat i una energia impossible d'engabiar. Les seues gires per Amèrica del Sud han convertit definitivament Mano Negra en un símbol d'autenticitat molt més enllà de la música.

Un altre bes de caragol. I van... Philippe, el mànager de Mano Negra fa una estona que ha avisat Manu Chao que estàvem a punt per a l'entrevista. Però de moment, només la seua núvia capta l'atenció del cantant. Estan asseguts en terra, llevant-se la respiració a mossos com dos col·legials, uns metres lluny de nosaltres. Sembla atípica aquesta imatge de postal en la locomotora humana que és Manu, fill del periodista gallec Ramón Chao, que se'n va anar a estudiar a París i va casar-s'hi amb Felisa, emigrant basca que fugia de la guerra del 36. Manu i el seu germà Antoine varen passar la seua adolescència a la capital del Sena, i allí, amb altres amics, tocant al metro, es va crear la llegenda fa set anys: va nàixer Mano Negra, un grup amb nom de guerrer de lluita lliure mexicà que incendiarà el panorama musical europeu amb el seu rock mestís i volcànic. Però va arribar el cisma quan Antoine i altres membres deixaren la banda, incapacitats per suportar el frenesí que Manu imposava. Aquest estava preocupat per deixar els circuits musicals clàssics, per endinsar-se en projectes *kamikaze* com Cargo 92 –gira pels ports d'Hispanoamèrica en un gran vaixell– i per fer concerts sorpresa davant d'un públic acoquinat. La seua última heroïcitat ha estat parir el gran CD *Casa Babylon* i haver efectuat l'any passat una *tournee* en tren per la Colòmbia més salvatge enmig de narcos, paramilitars i guerrillers. Ramón Chao va ser testimoni d'aquella croada a través de 2.070.408 km² de misèria. Va acabar entusiasmat i tautant-se l'anagrama de la banda –una mà oberta de color negre– al braç. Les seues experiències es recullen en un llibre màgic, *Un tren de hielo y fuego* (edicions El europeo & la tripulació).

Quan ho creu oportú, Manu, amb el seu aspecte de follet, s'acosta. La núvia, rossa i de traços dolços, se'l mira indolent i entra en una altra habitació i es dedica a sentir música raggamuffin (híbrid entre els estils reggae i rap) en un colossal radiocasset.

—*El meu pare és gitano, i quan va sentir parlar del llibre i del seu viatge, em va dir: "aquests són més gitanos que tu". És veritat que varen patir tant al tren?*

—Això no va ser la cosa més dura. El llibre relata el que va ser el viatge. Però no relata un

any de treball molt fotut per fer-lo realitat. Va ser una idea boja de molt poca gent.

—*Per què Colòmbia?*

—Perquè quan vàrem estar a Colòmbia amb allò del vaixell, Coco, un dels membres del grup de teatre Royal de Lux que va venir amb nosaltres, va veure el país infestat de rails però sense trens, perquè les màfies dels autobusos pressionen perquè no s'utilitzen. I parlarem de travessar Colòmbia en un petit tren rehabilitat com una cosa única, prodigiosa, perquè molts colombians no han vist mai un comboi de passatgers. Ens indicaren un lloc al costat de Bogotá que potser ens interessaria veure, era un cementiri de trens. I el somni es va tornar monstruós, pensarem, "Uah!, ací podem armar-ne una de ben grossa". Així ens plantejarem viatjar als budells de Colòmbia, poble a poble, pam a pam. I haguérem de pactar amb l'exèrcit per assegurar la integritat del tren, tenint en compte les diferents guerrilles, els grups paramilitars i els cacics que dominen Colòmbia, per no portar a la mort els tècnics, periodistes i artistes que s'havien sumat a la "missió".

—*Quin és el seu balanç d'aquell somni?*

—Va ser l'aventura de la meua vida. Diferent al vaixell, allò era molt més massiu. El tren estava dissenyat de manera artesanal, era més un transport d'il·lusió per a gent que mai no havia vist un grup de rock o una fira d'atraccions en la seua vida. Era portar esperança, alegria enmig de la ruïna i de les matances.

—*El drac Roberto el varen construir per donar aquest to de fantasia?*

—Sí, Roberto era un llangardaix gegant de ferro que transportàvem en un vagó. Va ser construït a partir de les deixalles d'un edifici dels Camps Elisis... Llançava foc i va prendre l'aspecte d'una iguana per respecte a Colòmbia, perquè és un animal típic d'allí.

—*Varen viure vostès la ràbia i la brutalitat que assola Colòmbia?*

—I tant, quan arribàvem a un poble hi havia sempre dos o tres famílies de dol. A Gamarra, que era un poble de vint cases, el dia anterior havien assassinat set persones.

—*Per què creu que Colòmbia és el país més violent del món?*

—Colòmbia ha estat colonitzada moltes vegades, i ha quedat bastant salvatge, molt ressentida. Evidentment, el negoci de la droga en gene-



ral colombià ha generat moltes barbaritats, amb les noves formes de venjança dels narcos com la "corbata colombiana" –degollen la víctima i la llengua, a mode de corbata, l'extrauen per la ferida—. Però abans ja hi havia molt horror, els conservadors i els liberals de Colòmbia es mataren entre ells a cara descoberta. No obstant això, és difícil trobar un perquè clar. El problema més gran crec que és el caciquisme. Els pobres colombians no obren la boca sense el permís del cacic. Són els amos, i tenen els seus botxins –els *sicarios*– per ajustar comptes als qui no compleixen

—A aquests tirans va dedicada la cançó *Señor Matanza*?

—A ells mateixos. Són els senyors Matanza, els qui decideixen sobre la vida i la mort.

—Què li uneix tant a Llatinoamèrica?

—Que és un continent molt fort, tio.

—També ho són Àfrica, i Àsia.

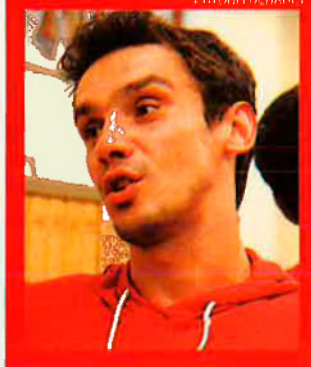
—Sí. Però és que a Sud-amèrica poses el dit i veus que no entens res, que has de posar-hi el braç, i després veus que et falta tot per veure, i poses, el cos, el cap, és un pou sense fons... La barreja de gent és increïble. El món sencer s'està barrejant molt. Mira Europa: per la immigració, des de fa 30 o 40 anys veiem africans, xinesos, vietnamites... a París hi ha encreuaments que no saps ja d'on vénen. Doncs, això, de manera brutal i humiliant, està fet a Amèrica Llatina des de fa 500 anys. És un laboratori d'allò que serà el món d'ací a unes poques dècades.

—Un món on de segur que hi seran presents les drogues, tema que també li preocupa. Vostè diu que li interessin únicament aquelles que naixen de la terra, com la marihuana. Però és contrari a la cocaïna, que també naix de la terra, i precisament a Colòmbia. Com encaixa això?

—Home, és que entre que naix i t'arriba, han passat les mans de mil cabrons pel mig. És un negoci de la màfia i jo odie el concepte de màfia. I enten-me, quan parle de la màfia, parle de polítics, perquè la mateixa gent que prohibeix les drogues és la mateixa que trau diners amb elles, tothom ho sap. Això és el que em sap greu, més que dir que la coca siga una cosa bona o dolenta. Perquè nosaltres... bo, fulla de coca, com la mengem els indis, prenfem tots els dies a Colòmbia, perquè quan ets a 3.000 peus d'altitud és bo per a la pressió. Fins i tot als turistes els recomanen de mastegar-ne. Està feta per a rendibilitzar el dur treball dels camperols sota unes condicions ofegants. Els regula la sang i a més a més els talla la fam, un dels seus calvaris. Quant a la cocaïna pròpiament dita, jo havia pres de vegades fins que aní a Llatinoamèrica i vaig veure el negoci en carn viva, i em vaig morir de fàstic. A Colòmbia alces una pedra i trobes un gram, mires en una paperera i trobes un altre gram. Te la volen posar pel nas, per les orelles, pel cul... n'hi ha massa, hi ha tanta coca que no saben què fer-ne.



“Jo per un nacionalisme cultural seria capaç de matar. Per un nacionalisme de fronteres, no mate ningú... Per dos motius: perquè sóc ciutadà del món, i perquè no crec en les fronteres. Són totes falses.”



—Però la relació del poble amb els narcos és bona. Vostès eren per terres d'Escobar quan ell va morir. Quines varen ser les reaccions, com era considerat?

—Depèn. A Bogotà, pensaven: per fi ha mort el gran fill de puta. Però a Medellín tot el món plorava. Perquè el fill de puta en qüestió era el que feia que a tots els carrers hi haguera llum i asfalt... Arribes a Medellín en avió i des de l'aire sembla Suïssa, tio. Bogotà en canvi està destrossada.

—Ramón Chao deia a Un tren de hielo y fuego que sempre ha estat impressionat per Bogotà.

—Sí, és una ciutat dura... en tot. El clima és fred, sempre hi plou... és lletja i molt despietada... però li tinc molta estima, em sent com a casa allí. És el contrari de París, és una núvia lletja però amb un cor així (*obre les mans de costat a costat del pit*).

—Vaja. I París, com va dir fa poc, és una dona molt bonica però sense cor. No creu que Europa sencera duu camí de ser això?

—És clar. Europa ha perdut el cor. Aquest model està estudiat des d'Estrasburg, és el model de vida franco-alemany.

—I que es pot fer per continuar tenint el cor calent a Europa?

—És molt fotut, perquè els buròcrates i els governants tenen el temps de la seua part. S'han carregat França fa molt de temps, i ara s'estan carregant l'estat espanyol. I encara que la gent diga, no, això no ens passarà a nosaltres, al final tots ens europeitzarem totalment, deixarem de ser llatins. El tio que té un bar ha de plegar-se a les lleis europees, tancar a les dues, controlar els canuts, no sé què. I aquesta és la base del problema, la cultura dels bars, del carrer, de l'àmbit popular... Europa vol la gent a casa a partir de les 9. Tenir tots controlats. Que vagen al cinema o acudisca massivament a les discoteques de bakalao, on no es puga parlar, on no hi haja apenes comunicació... Jo vull quedar fora, lluny del control, al fotut carrer.

—Hi va haver uns carrers que el varen inspirar especialment per a compondre el seu primer disc, Pachanka: les Rambles de Barcelona.

—En bona part, va ser així. Jo tenia molta estima a Barcelona, el que passa és que ha canviat molt. Vaig descobrir la ciutat fa dotze o catorze anys. Per a mi era, uiiii! Recorde que a les 5 de la matinada baixaven a les Rambles del barri xinès, les putes, els macarrons, els magribins que passaven haixix, els xoriços, els transvestits després de penjar... aquell món era increïble, *mamma mia*, mai no havia vist una cosa així. Ara ja no els deixen aparèixer per allí. La Barcelona d'avui evidentment la respecte, però no és aquella "casa Babylon" de què em vaig enamorar.

—Fa uns mesos a Vic, en una actuació de la banda, vostè va obligar un propietari d'una sa-

la de concerts a tornar els diners a uns clients a qui havia cobrat més d'allò que Mano Negra considera que s'ha de pagar per gaudir d'un dels seus concerts. Al voltant del conjunt s'ha creat una aurèola d'honestedat que el rock and roll feia molt que havia perdut. I al voltant de vostè, un halo de rebel·lia que ha crescut amb les seues incursions llatinoamericanes. No significa un pes ser un símbol?

—Anem per parts. Com a responsable del grup, he de dir que Mano Negra va decidir ja fa temps, quan vàrem veure el gran circ que duïen les discogràfiques amb les bandes, no ser uns esclaus de les companyies i fer el que volguérem. Tenir una bona vida, fer els projectes que considerem interessants, beure l'ànima dels països on actuem. Prenguérem la decisió de no cobrar més de mil pessetes als nostres concerts perquè el públic no haja de fer sacrificis per Mano Negra. I es pot guanyar diners igualment amb aquesta fórmula. Pel que fa a això de ser un símbol, sí, pot convertir-se en un pes. S'ha de tenir cura de no donar lliçons a la gent. En cap disc nostre o en un concert diguem que cal fer "això", o la solució està "ací"... Crec que el nostre quefer és dir: ens fa por això, tenim por d'això. Però la solució no la donem, encara que apuntem que hi ha una: unir-se, ser positius, desprendre electricitat i energia. Crec que l'exemple que podem donar, el donem amb les nostres accions, amb allò del tren, per exemple. Però no crec que caiguem en actituds doctrinàries, entre altres coses perquè el món ara està tan fotut que la salvació jo no la veig, no podria recomanar-la. En el món d'avui sóc una bala perduda.

—Tan desgavellada veu la situació internacional?

—Pense que ni tan sols els fills de puta que sempre han regit l'economia mundial tenen les mans sobre el volant. Estic profundament convençut que els tios que en l'àmbit polític estan allí dalt (*assenyala el cel*) estan acollonits perquè no tenen solució al monstre que han creat. Ni a l'atur ni a la tecnificació boja de les empreses que funcionen sense gent. Crec que no s'adonen de l'estat de la qüestió de res.

—De veritat pensa això? Potser sí que s'adonen i simplement accepten que el sistema se sustenta sobre una base aliena de ruïna i sang.

—Home, evidentment Europa ha designat Àfrica, i els Estats Units, Amèrica Llatina. I Occident es basa en les baixeses del tercer món. No vull dir que no s'adonen perquè són



—**A Alemanya, al Japó, als països rics, també feu concerts de franc? —No tio! Algunes vegades hem fet concerts gratis a Tòquio, però no diem a un contractista japonès que no volem cobrar. Una gira a França o al Japó ens paga una sèrie d'actuacions pels poblats arruïnats de Mèxic.**
—Forma Mano Negra part d'allò que s'anomena rock alternatiu? —No em crec aquesta denominació. Dins del rock alternatiu hi ha coses bones, però també una merda colossal. Els corrents estan bé quan naixen, perquè remouen el fem, però quan es converteixen en moda són molt perillosos, es transformen en l'avorriment que volien combatre.

bona gent, sinó perquè són uns porcs. La pròxima bogeria econòmica derivada de les actuacions dels rics no afectarà només els desvalguts, sinó que és més que probable desestabilitze també el primer món. Anirem tots a prendre pel cul.

—*Mano Negra ha estat de gira al Japó. Què li sembla aquesta plasmació última de les teories de vida capitalistes?*

—És el capitalisme modernitzat. El capitalisme més en punta, més afinat. Tu vas als EUA i veus el passat, un passat degenerat mediatitzat per incomptables referències cinematogràfiques. Però vas al Japó i veus el futur, un país en ascens. Les transformacions estètiques i comercials d'Europa no estan basades en els EUA sino en el Japó. És un capitalisme caníbal i molt intel·ligent, que sap copiar i adaptar. Els EUA, en canvi, no s'adapten: imposen. Els americans diuen a la resta del món: nosaltres treballem

així, som els *gringos* i som la primera potència mundial, i així es treballa i punt. El Japó va als països, s'expandeix, s'adapta a la manera de treballar dels diferents territoris i dóna pel cul als americans a cada lloc on s'implanten les empreses nipones. Nosaltres, com a grup musical, sempre hem tingut problemes als EUA en la promoció i els concerts. Per exemple, arribava una actuació, i ens deien: ací es toca així, l'equip de so és aquest i heu de fer això. I nosaltres dèiem: doncs nosaltres sempre ho hem fet de tal manera i sempre ens ha anat bé. La contestació dels contractistes sempre ha estat no. Heu de fer-ho així perquè sou als EUA i sabem fer les coses. I al seu torn, la nostra resposta ha estat, és i serà: doncs aneu-vos-en a la merda. Al Japó és al contrari, et donen totes les facilitats.

—*Mano Negra ha decidit fixar la residència a l'estat espanyol i viure a Madrid. Això supose que li dóna l'oportunitat de veure més el seu amic Fermín Muguruza, cantant del grup basc Negu Gorriak. Vostè ha declarat que tenen moltes coses en comú. Es el sentiment nacionalista un d'aquests punts?*

—Mmmm... jo per un nacionalisme cultural seria capaç de matar. Per un nacionalisme de fronteres, no mate ningú. Si jo decidesc un dia viure a Galícia, per exemple, i algú no permet que els meus fills aprenguen el gallec a l'escola em puc posar molt *bravo*. Ara, perquè la frontera de Galícia arribe o no a Lleó, pose per cas, no mouré un dit. Per dos motius: perquè sóc ciutadà del món, i perquè no crec en les fronteres. Són totes falses.

Joan M. Oleaque